

فرصتی برای شناخت دانش‌آموزان نیست با آموزگاران دبستان مبعث درباره‌ی طرح چند معلمی

سمانه آزاد

اشاره

طرح چند معلمی یا تدریس تخصصی به‌منظور افزایش کارایی تدریس آموزگاران و ایجاد تناسب در تعداد معلمان ابتدایی در پایه‌های پنجم و ششم اجرا می‌شود. این طرح که امسال شاهد اجرای سراسری آن هستیم، مانند بسیاری دیگر از برنامه‌ها، موافقان، مخالفان و نیز محاسن و معایبی دارد که آموزگاران بهتر از هر کسی متوجه آن می‌شوند. معلمان دبستان مبعث در ناحیه‌ی یک کرج از جمله آموزگاران هستند که هم سال گذشته به‌صورت آزمایشی و هم امسال طرح چند معلمی را اجرا کرده‌اند و می‌توانند نظرات قابل توجهی درباره‌ی کاستی‌ها و نقاط قوت این طرح اظهار کنند.

است. روزه در این باره می‌گوید: «یکی از معایب این طرح قضاوت خانواده‌ها براساس درسی است که معلم تدریس می‌کند. برای مثال، خانواده‌ها گمان می‌کنند اگر معلمی ریاضی را به‌طور تخصصی تدریس می‌کند، پس حتماً توانایی و سواد بیشتری دارد. قضاوت خانواده‌ها بر نگرش دانش‌آموزان هم تأثیرگذار است. از این‌رو، ما در کلاس‌های درس با آسیب‌های این نوع نگاه روبه‌رو هستیم. اگر قرار است براساس چنین معیاری سنجیده شویم، ترجیح می‌دهیم مانند گذشته همه‌ی درس‌ها را آموزش دهیم.»

هنگامه احتشامی هم در این باره می‌گوید: «وقتی اولیا برای بررسی وضعیت فرزندشان به مدرسه می‌آیند، فقط سراغ معلم ریاضی و در نهایت علوم می‌روند. بقیه‌ی درس‌ها برایشان اهمیت چندانی ندارد. البته از سوی دیگر، این طرح باعث می‌شود معلم درس‌هایی مانند املا، انشا و فارسی که به هم مربوط‌اند، متفاوت باشد. این موضوع باعث ایجاد دوگانگی در آموزش دانش‌آموزان می‌شود.»

معلمان مدرسه هم با این محاسن موافق‌اند. **زهرا روزه**، آموزگار پایه‌ی پنجم که درس علوم را به‌طور تخصصی تدریس می‌کند، معتقد است: «تمی‌توان به‌طور کامل

مریم امیریزدانی مدیر دبستان مبعث معتقد است، طرح چند معلمی محاسن و معایبی دارد، اما هنوز معلوم نیست کدام کفه سنگین‌تر است: «یکی از بهترین آثار این طرح آن است که از مهارت آموزگاران در رشته و درسی که تخصص دارند استفاده می‌شود تا همه‌ی دانش‌آموزان از توانایی او بهره‌مند شوند. از سوی دیگر، دانش‌آموزان هم با فضای چند معلمی دوره‌ی بعدی آشنا می‌شوند و در نتیجه با چالشی جدی مواجه نخواهند شد.» وی معتقد است، حساسیت و نگرانی خانواده‌ها در انتخاب معلم دوره‌ی ابتدایی بیشتر است، اما این طرح از نگرانی خانواده‌ها می‌کاهد، چرا که معلمان توانمند در همه‌ی کلاس‌ها حضور دارند.

گفت این طرح مثبت است یا منفی، اما تجربه نشان می‌دهد هر طرحی هم معایبی دارد و هم مزایایی. نخستین حسن این طرح آن است که معلم طبق رشته و تخصص خود تدریس می‌کند. بنابراین، دانش‌آموزان بهره‌ی بیشتری از دانش او خواهند برد. علاوه بر این، اگر معلم بنا بر هر دلیلی، نتواند یک روز در کلاس حاضر شود، دانش‌آموزان همه‌ی روز را از دست نمی‌دهند.»

قضاوت خانواده‌ها

با وجود این محاسن، اشکالاتی هم در میان

مشکل همیشگی کمبود وقت

مریم معزی، معلم پایه‌ی ششم هم به تشدید معضلات ناشی از کمبود وقت اشاره می‌کند: «شاید این طرح برای دوره‌ی متوسطه‌ی دوم که زنگ‌ها طولانی‌ترند مناسب باشد! در دوره‌ی ابتدایی که هر زنگ ۴۵ دقیقه است، فرصت کافی برای اجرای این طرح وجود ندارد. در واقع نیمه تمام ماندن درس به دانش‌آموز دوره‌ی ابتدایی لطمه می‌زند.» همین کم بودن فرصت باعث شده است معلمان در بازه‌ی زمانی طولانی‌تری به شناخت دانش‌آموزان دست پیدا کنند. معزی در این باره می‌گوید: «معلم دوره‌ی ابتدایی باید روحیات دانش‌آموزان را بشناسد و بر این اساس از آن‌ها انتظار داشته باشد. اما وقتی با چند کلاس سروکار داریم، مدت‌ها طول می‌کشد که ما فقط نام دانش‌آموزان را حفظ کنیم. در نتیجه دیگر فرصتی برای شناخت روحیات و مشکلات دانش‌آموزان باقی نمی‌ماند. برای تدریس هم با کمبود وقت مواجهیم. ما نمی‌توانیم درسی مانند ریاضی را طبق بوجه‌بندی پیش ببریم. در نتیجه، دانش‌آموزان هم، آن‌طور که باید، ریاضی را یاد نمی‌گیرند. تا پیش از اجرای این طرح، اگر در درس‌های دیگر وقت اضافه داشتیم، آن را برای درس‌های دیگر اختصاص می‌دادیم، اما اکنون دیگر نمی‌توانیم این کار را انجام دهیم.»

صمیمت از دست رفته

اکرم ایوبی، آموزگار دیگر مدرسه، بر کم‌رنگ شدن صمیمت میان معلم و دانش‌آموز تأکید می‌کند: «در دوره‌ی ابتدایی معلم و دانش‌آموز باید ارتباط صمیمانه‌ای با

هم داشته باشند، اما در این طرح، به‌دلیل زیاد بودن تعداد دانش‌آموزان، باید زمان

زیادی صرف برقراری ارتباط عاطفی با دانش‌آموزان کنیم. ضمناً اگر قرار بود دانش‌آموزان پایه‌ی ششم هم با روش چند معلمی روبه‌رو شوند، حضورشان در دوره‌ی متوسطه‌ی اول با توجه به سنشان بهتر بود.»

مریم نظری هم به برقرار نشدن ارتباط صمیمانه با دانش‌آموزان اشاره می‌کند و می‌گوید: «وقتی دانش‌آموز دوره‌ی ابتدایی با یک معلم سروکار داشته باشد، رابطه‌ی عمیق‌تری بینشان ایجاد می‌شود. از این‌رو، تأثیرگذاری معلم هم بیشتر خواهد بود.»

امیریزدانی که هم با معلمان و دانش‌آموزان و هم با خانواده‌ها در ارتباط است، اعتقاد دارد گاهی برخی دانش‌آموزان معلمان دیگر را نمی‌پذیرند و این باعث بروز مشکلاتی شده است: «در دوره‌ی ابتدایی دانش‌آموزان نسبت به معلم خود علاقه و حتی تعصب خاصی دارند و معلمان دیگر را نمی‌پذیرند. می‌توان گفت، حتی خیلی سخت معلم

دیگری را در کلاس پذیرا می‌شوند.»

باید چه کرد؟

روزبه معتقد است، ابتدا باید زمینه‌های طرح را فراهم کرد، از جمله کارگاه برای هر درس، تراکم کم دانش‌آموزان و تدریس تخصصی معلمان: «باید برای هر درسی کلاس‌ها به‌صورت کارگاهی برگزار شوند. دوم آنکه درس‌ها کاملاً به‌طور تخصصی تدریس شوند. یعنی معلمان این دو پایه متخصص رشته‌های درسی باشند. از سوی دیگر، نباید در کلاس‌بندی‌ها به معلم اجحاف شود. گاهی تحت فشار خانواده‌ها، همه‌ی دانش‌آموزانی که توانایی بهتری دارند، در کلاس یک معلم قرار می‌گیرند و همه‌ی دانش‌آموزان سطح پایین‌تر در کلاس دیگر جمع می‌شوند. در این صورت همه‌ی فشارها بر دوش یک معلم خواهد بود.»

ایوبی هم با همکار خود موافق است: «به‌نظر من باید تدریس درس‌ها با توجه به علاقه‌های معلمان و به‌صورت تخصصی صورت بگیرد. به این ترتیب که معلم درس مورد علاقه‌ی خود را که در آن مهارت دارد انتخاب کند و دوره‌های ضمن خدمتی را در این زمینه بگذراند تا با دست پر وارد کلاس شود. اجباری شدن تدریس برخی درس‌ها در این طرح خوشایند نیست.»

معزی نیز تدریس تخصصی درس‌ها را یکی از راهکارهای موفقیت این طرح می‌داند: «اگر قرار است درس‌ها به‌صورت تخصصی تدریس شوند، معلم باید دوره‌ی آن را گذرانده باشد و از سوی اداره با ابلاغ معلم تخصصی یک درس و یک پایه وارد مدرسه شود. معلمی که درسی را به اجبار تدریس می‌کند، تا آخر سال حس خوبی نخواهد داشت و این به معلم و دانش‌آموز لطمه می‌زند.» با آنچه معلمان مدرسه‌ی میثع گفتند، به‌نظر می‌رسد هنوز طرح چند معلمی آن‌طور که باید آثار خود را نشان نداده است. برقرار نشدن ارتباط عاطفی با دانش‌آموزان، کمبود وقت، قضاوت نابجای خانواده‌ها و... آن‌ها را به این نتیجه رسانده است که یا رومی روم یا زنگی زنگ. یا تدریس تخصصی به‌طور کامل یا حذف طرح چند معلمی!